

Vážení spolukaranténíci,
za každým zlem, coby východisko, je prý dobré hledat pozitiva. Může však něco kladného přinést virová pandemie? Snad efekt zastaveného času, prostor pro přeskládání životních priorit. Zdraví si stále ještě nelze koupit a bez něj je každá hodnota nicotná. Domácí úřadování (home office) nabídlo nejednu dosud nepoznanou možnost. Někomu odpadla pouze cesta do práce, pro jiné vzalo za své poklábosení s kolegy nad kávou, ne každý se už vyrovnal s potřebou vlastní organizace práce, tu a tam vážne profesní komunikace. Kdyby to tak mělo být napořád, asi bychom si na čtenější modrá pondělí zvykli. A efektivita? Když dělám, co mě baví a kdy se mi to nejlépe hodí, jsou i výsledky. Je to vlastně svého druhu příprava na příští tří- či čtyřdenní pracovní týden. Zbývá jen kardinální problém – jak nejefektivněji naložit s volnem. Boom má obor počítačových her, mýdlových seriálů a vzdáleného konzumu, bobtná úprk do virtuální reality barvotiskových obrazovek. Bez tvůrčího trávení volného času se nikdy nemůže prosadit prosperita, tedy tvořivé vydělávání peněz. Chytřejší a tvořivější nejsnáze tyjí z pouhého přežívání a zaostávání. Je mi líto všech, co „trpí“ v karanténě bez jediné knihy. Číst totiž znamená vědět, dnes stejně jako zítra.

Libor Kalina

MORAVA

Robert Kubánek

A toho vína
Pane Bože
Co nocí s námi propila

než ráno měkce
rozestlala lože
a mlha všechno přikryla

... ta křehká dívka
o níž jaro poví
nejhezčí báseň
Janu Skácelovi

3 otázky pro Petru Dvořákovou

V relativní nadprodukci knih pro děti titul *Julie mezi slovy* rozhodně nezapadl. Co vás přivedlo k jeho pokračování?

Dopsání příběhu mělo vlastně dva důvody. Ke své Julii mám silný vztah a chtělo se mi s ní znovu pobýt. Druhým podstatným důvodem pak byly reakce dětských čtenářů, kteří se mě na besedách i v dopisech vyptávali na dvě věci: jaké miminko se tetě narodilo a jestli se to nějak vyřeší s maminkou. A protože dětem se má na otázky odpovídat, pustila jsem se do toho.

Proč jste zvolila netypické rozšíření a ne třeba osvědčenou „dvojku“?

To, že celý příběh nakonec vyšel v jedné knize, vyplynulo z okolností. Původní vydání *Julie mezi slovy* bylo zcela vyprodané, z různých důvodů už nebylo možné udělat dotisk, ale muselo se připravit druhé vydání, tak jsme se rozhodli pokračování připojit k původnímu textu. Nakonec myslím, že je pro čtenáře příjemnější mít všechno pohromadě, v jedné, ještě výpravnější knižce.

Jaké to je, když si po letech autor znova otevře dveře do světa, v němž léta nebyl?

Přiznám se, že jsem se toho okamžiku, toho švu při propojení obou částí trochu bála. Nešlo ani tak o to, že by zestárlí moji hrdinové, časový posun je v příběhu jen pár měsíců, za to já sama mezi prvním a druhým vydáním zestárla o osm let. Když jsem se ale pustila do psaní, najednou jsem zase měla oči té holčičky, znovu jsem se ocitla v Juliině světě a ta dlouhá pauza mezi pokračováním jako by nebyla. Snad to tak budou vnímat i čtenáři.

Petra Dvořáková je spisovatelka a scenáristka. Vystudovala střední zdravotnickou školu a filozofii na Masarykově univerzitě. Vedle dětských - Flouk a Lila - se dobře čtou i její knihy pro dospělé, Vrány, Chirurg nebo Dědina.

Z nemoravských literárních výročí

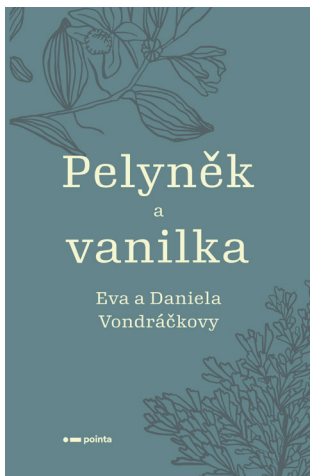

Minulý měsíc si mohli čtenáři-pamětníci připomenout pětatřicet let, která uplynula od úmrtí reportéra, dramatika a spisovatele Ludvíka Aškenazyho. Tedy pokud by kamarád Oty Pavla a Arnošta Lustiga nezůstával ve stínu svých druhů. A to i přesto, že by se byl v únoru dožil stovky. Po válce působil někdejší četař Svobodovy československé vojenské jednotky v SSSR jako reportér a zahraniční komentátor Čs. rozhlasu. V jeho redakci se seznámil s Arnoštem a Otou a především zahájil svou literární kariéru. Pouhé střípky z ní dnes přežívají v čítankách, knihovnách a na rozhlasových vlnách, za což může

zejména fakt, že manžel dcery spisovatele Heinricha Manna v roce 1968 emigroval. Žil a tvořil v Mnichově, v roce 1986 zemřel v Bolzanu, kde je pochován na židovském hřbitově. Čeština nebyla Aškenazyho rodnou řečí, své literární práce (v češtině i němčině) proto zprvu diktoval. Nenarodil se v Českém Těšíně, jak uvádějí slovníky, ale ve východopolské, posléze sovětské Stanislavi, dnešní Ivano-Frankivsk na Ukrajině, kde maturoval. Ve Lvově začal studovat dějiny a filologii. Mystifikační příběh o tom, jak jej povila manželka průvodčího v železničním vagónu na nádraží v Českém Těšíně, vyvrátil pro literární historiografii v roce 2012 jeho starší syn, režisér Jindřich Mann, českým vydáním vzpomínkové knihy *Poste restante*. Ale zpět k Aškeho (jak mu přátelé říkali) excelentní češtině a povídkovým příběhům, vyprávěným jakoby stále udiveným dětským pohledem. Už několik generací čtenářů přijalo do svého zlatého fondu pohádkové *Putování za švestkovou vůni aneb Pitřýsek neboli strastiplné osudy pravého trpaslíka*. Jméno autorovi udělaly nejprve reportáže: *Kde teče krev a nafta* (Izrael), *Německé jaro* nebo *Indiánské léto* (USA). Výborně byly přijaty *Dětské etudy* (knížka o Človíčkovi) a *Milenci z bedny*. Sci-fi příběh *Ukradený měsíc* autorsky zdramatizoval Ladislav Smoljak pro divadlo Semafor. Z řady filmových scénářů jsou připomínány snímky *Tam na konečné* (r. Ján Kadár a Elmar Klos), *Křik* (r. Jaromír Jireš) a *Noční host* (r. Otakar Vávra), z dramatické tvorby pak *C. k. státní ženich* a *Pravdivý příběh Antonie Pařízkové, lehké holky s dobrým srdcem*. Na bohatou tvorbu pro rozhlas z 50. a 60. let - *Dítě a bomba*, *Bylo to na váš účet*, *Kůže* - navázal po listopadu jeho někdejší spolupracovník Jiří Horčíčka svými režiiemi původně v němčině uvedených her *Třikrát dva*, *Jehlice*, *Bodnutí*, *Vzpomínka na poníka*, *Doktor Faustík aneb Nová hra s ďáblem*, *Návod k prodeji modré andulky* a *Je krásné když se Florián směje*. Dětské knížky vzniklé v emigraci (vracející se vesměs ke starším autorovým námětům) vyšly v řadě překladů (Izrael, Finsko, Maďarsko...), rozhlasové hry se dočkaly uvedení ve Velké Británii, Kanadě a Skandinávii. Ludvík Aškenazy je nositelem německé Státní ceny za literaturu pro děti.

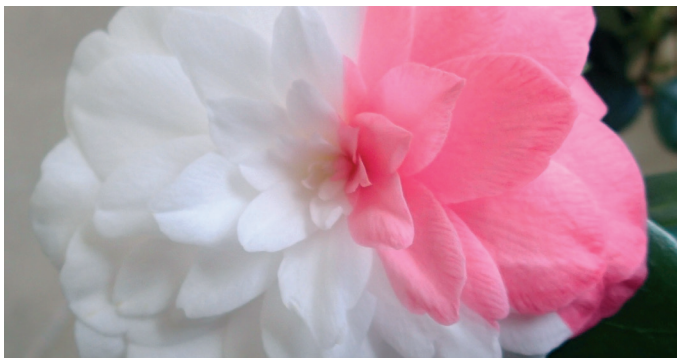
(k)

Kniha s velkou Pointou

Každá kniha či příběh by měly mít určitou pointu nebo nějaké vyústění. Ale znáte knihy s Pointou s velkým P? Nakladatelská online služba a komunita Pointa zapojuje čtenáře přímo do průběhu vydávání jednotlivých knižních titulů. Autor, který má napsaný rukopis, si vybere na Pointě knižní kolegy – od grafika až po korektora. Práce na knize ale začínají až tehdy, když se na předprodeji s pomocí čtenářů nashromáždí celá finanční částka potřebná na náklady vydání. Klíčovým je tedy čtenář. Ten může procházet rozpracované projekty, číst si ukázky, debatovat s autory a samozřejmě podpořit je v předprodeji. Bez této čtenářské pomoci by knihy s Pointou nemohly vycházet. Na webových stránkách www.pointa.cz se můžeme dozvědět, jaké knihy již byly vydány, jaké jsou v tisku nebo které „bez tebe nevyjdou“. Zájemci se také mohou zapojit na blogu do detektivní hry a získat touto cestou některý ze zajímavých knižních titulů. Nebo se „jenom“ více dozvědět o fungování současného knižního trhu, designu a tvorbě publikací. (mš)

Zase rozkvetou

Pokud je pěstitel sobec, nevádí, když se s květy těší sám. Člověk je však tvor společenský a ocenění i zasloužený obdiv k životu patří jako jeho koření. Než se otupí vrchol epidemie, spadnou současné okvětní lístky kamélií na dlažbu klášterních chodeb. Snad zase za rok, může se utěšovat zahradník. Ale co našinec, rozebírající nyní výstavu, kterou si prohlédlo sotva pár návštěvníků... Kde jinde než ve vzácných květech, jejich neumělých barvách a nenapodobitelné rozmanitosti okvětních lístků čerpat optimismus? Chybějící a tolik potřebný pro přípravu nové výstavy, kterou snad, možná, určitě (...) čeká lepší osud než obě předešlé. (k)

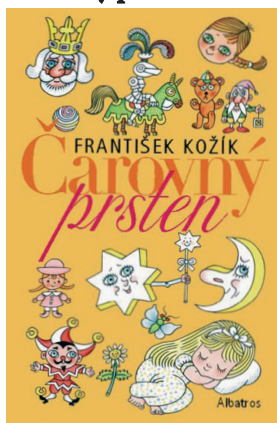
Jakuba Katalpa skrze Zuzanin dech ožívá

Spisovatelka Jakuba Katalpa vydala v nakladatelství Host svůj v pořadí pátý román *Zuzanin dech*. Líčí v něm příběh cukrovarnické dcery Zuzany, která prošla Terezínem i Osvětimí a tuto tragédii si pochopitelně nese do svého dalšího života. „Stavěla jsem na indiánském přísloví o tom, že každý v sobě máme hodného i zlého vlka a vyhraje ten, kterého krmíme,“ říká autorka. „Stejně jako u románu *Němci* jsem chtěla popsat příběh obyčejných lidí, podívat se na to, zda je dějiny zlomí, nebo jestli se postaví proti nim. Zuzanin otec je ze staré školy, sebevědomý a schopný, a přesto se ukazuje, že mu to

není nic platné. Líbil se mi kontrast mezi bohatstvím a bezstarostností, v nichž Zuzana vyrůstala, a drsnou realitou jejího pozdějšího života. Snad se mi to podařilo vyjádřit i jazykem, který je jednoduchý, někdo říká, že až příliš strohý na to, jak emocionální příběh vyprávím. Ale podle mě nemá smysl věci přikrášlovat. Myslím, že každý z nás má dobrou i zlou stránku. Líbí se mi indiánské přísloví o tom, že roste ten vlk, kterého v sobě krmíme. Pokud se soustředíme na to dobré, můžeme dokonce prožít i šťastný život.“ (ctrl)

Čarovný prsten stále kouzlí úsměvy

V letošním roce uplyne padesát let od prvního vydání půvabné dětské knihy *Čarovný prsten*, kterou sepsal ze svých vlastních zážitků a vzpomínek spisovatel a básník František Kožík. Ve třidvaceti krátkých kapitolách, kde se střídá próza s verši, se čtenář noří do světa snění a fantazie. Kniha tak může být přímo předurčena pro okamžiky před usínáním nebo jen tak pro volné chvíle. Hlavními hrdiny těchto krátkých příběhů a básniček, plných příjemného a milého humoru, jsou malá Alenka a její tatínek. Kamarádský tatínek (spisovatel F. Kožík) vypráví příběhy o své dcerce či si pohádkové příběhy sám (právě pro ni) vymýšlí. Bohatě ilustro-

vaná knížka (ilustrátorka Helena Zmatlíková) vyloudí úsměv na tváři dětí i dospělých a snad každého i opakovaně vtáhne do lákavého děje: *Koupala se lesní víla/ za deště a za rosy. / Zlatý prsten vylovila, schovala ho v rákosí. // Šeptá voda, jak se vlní: / Kdo ten prsten vyloví, / všechno se mu rázem splní, / jak jen přání vysloví...* (mš)

whatever

O první dárek Jiřímu Valochovi k letošnímu životnímu jubileu (75 let) se v minulých dnech postarala v „barvách“ Moravské galerie Brno její kurátorka Jana Písaříková. Spolu se svým kolegou Petrem Ingerlem připravili k vydání antologii teoretických a kurátorských textů Jiřího Valocha z rozmezí let 1966 až 1989 pod názvem *Whatever* (Moravská galerie Brno, 2021, 768 stran). Jejich autor, reprezentující v jedné osobě experimentálního umělce, výtvarného kurátora i obsesivního sběratele umění, patří ke klíčovým postavám nejen brněnské umělecké scény a tuzemského kulturního

provozu. Osobitě a navýsost fundovaně zpracované příspěvky k vizuálnímu umění, rozřazené do šestnácti oddílů, odrážejí hlavní témata, umělecké tendence a okruhy tvůrců, které spadaly do široké Valochovy agendy. Zahrnuty jsou jak statě věnované experimentální poezii, počítačovému umění, partiturám a konstelacím, tak i texty o konkrétních tvůrčích aktivitách Vladimíra Boudníka, J. H. Kocmana, Ladislava Nováka nebo Milana Knížáka. Většina z nich je přitom zájemcům o moderní umění dostupná teprve od této chvíle, neboť původně byly určeny pro ineditní a samizdatovou publikaci, případně pocházejí z autorova rukopisného archivu. Titul navazuje, rovněž svou minimalistickou grafickou úpravou, na knihu *Bílé listy 1964/1966* (Transit 2015, 80 stran, ed. Ondřej Chrobák a Jana Písaříková). Vydání Valochovy prvotiny, připravované v roce 1968 v brněnském nakladatelství Blok, zastavila srpnová invaze vojsk Varšavského paktu. Normalizační strážci kulturnosti následně vytěsnili vše, co se nehlásilo k tzv. socialistickému realismu mimo oficiální edice. Kopie originálního strojopisu se naštěstí dochovala v archivu J. H. Kocmana, Valochova dlouholetého přítele. Její editoři dali z ryze technologických důvodů před faksimilií přednost přesazbě, pochopitelně s respektem pro autorské rozvržení textu, zejména tam, kde bylo nositelem významu. Sbírku také doplňuje teoretická stať Jana Pavlíka (Jiří Valoch), poprvé otištěná v roce 1975 v italském nakladatelství Beniamina Carrucciho jako úvod k Valochově monografii *Poesia Visiva*. (Vizuální poezie). Alespoň připomenutí v naší souvislosti si zaslouží také další z Valochových teoreticko-praktických prací, reprezentativní monografie/katalog *Proměny Ladislava Nováka* (Galery 2002, 222 stran).

(I)

Literka

Informační zpravodaj Památníku písemnictví na Moravě
Klášteř 1, 664 61 Rajhrad, tel.: 544 544 280

Odpovědný redaktor: Libor Kalina

Vychází jedenáctkrát ročně, č. 4, ročník 15., 15. 4. 2021

MK ČR E 21218

Muzeum Brněnska, příspěvková organizace, IČ: 00089257